

БАСТЫННАРЫ ЧИЭСТЭЭТИЛЭР

B.M. Litvinovskaya

А.Т. Ноговицын

Сэтгэлийн 20 хунгүэр "Айыллаан" Сынъяалан кишигүэр улуус тыатын хаһаайгытыбатын үлэиэгтүрүгүэр аналлах бэлгүрүлүмүгүэр бугада.

Бырааныһынык үөрүүкүч чааһыгар сүрүн дакылааты улуустаары тыа хаһаайыстыбатын управлениетын начальнига, Саха Республикаһы Тыатын хаһаайыстыбатын туһунан В. М. Ядрижескай оҥордо Кини 2009 сылга улууска тыа хаһаайыстыбатын салаатыгар ыҥытылбыт үлэһити толору сыаналат, минки сорукарга тохтоога (Тыа хаһаайыстыбатын салаатыгар быйыл ыҥытылбыт үлэһит тустарынан мин иһтүрүмэ "Сана олох" хаһыакка тахсыбыта).

Күн бүгүн улсуура тиз хаааыысты-
батын үлгүнүн дьарыктанар 287
бааһынай хаааыыстыба, 62 кохстератив
(2 производственной, 1 хаааччылар, 23

сыйгы нигэр, 21 сүөһү нигэр, 16 кредит-
нэй) баар. Итинэн таһынан чааһынай сек-
тор үлэлиир. Ынах сүөһү, сыйгы ахсаана,
сүөлүнүн, аасыгыт сый таһымынан ту-
рар. Төрүөү ылын ынах сүөһүгэ 85, сый-
гыга 76 бырыһыанга тэпчэстэ. Ууту тут-
тарыы, эти соҕотуопкалааһын былаанна-
ра туолан иһэллэр. Эти туттарыы сүрүн
сыйгыпарата сэтгини ый түмүгүнэн тах-
сыада. Сайынын 60-ча сайылык үлэстэ.
Оттоһун былаана аһары толорудун.
Алта сыйгы базата оттоһунан үлэр ки-
лэрииникэ. Элбөх күрүө-хаһаа тутулун-
на. Сыйгыга 2 племенной хаһааыстыба
тэрилинэ. Кредиткэй кооперативтар
сөптөөхтүк үлэлиилэр.

Улуу с баһылыгын элчининин толороччу М. И. Лоскин тыа хаһаайыстыбатын үлэтинэн дьарыстанааччылары, табаары өгөрөоччулары, хааччылар тэрилтэлэри профессиональной бы-

раагчидыг эхнэрлэдэг, улууус дундаартаа бууцаж ирэх өдөр үүсээр бэлтгэж байгаа хаймсалын би-
лүүнийг олгодог.

Тыя хаһаайыстыбатын
министерствотын сүеһү инги-
нгигэр уонна племенной үлэрэ
Департаментын салайааччыта
К. Ф. Оконешников эбэрэ тыл
этэ, министерство үлэтин-
хамнаһын билиһинэрэ, чуо-
лаан үп-харчы, тутуу бөлү-
рүостарыгар тохтоото. Рес-
публика үрдүгүн ынах сүөһү
хасаана ачыһарын, ону туо-
ратар сыалтан эдэр ыаллары
сүөһүлүүр сорук турарын
туһунан көрсэтэ. Бюджет
үлэһиттэрэ эмэ сүөһүнүн хааччылар
(обслуживающей) кооперативтарга
көрдөрөр услуобуйалара тэрийилэхтээх.
Бэриллэр кредиттэр тус сыалынан
туһаныллылалара, сайыллыктар, базалар
тутуулары хаачыстыбата көрдөбүлтэ
эсперттимиҥэр ситиһиллэхтээх дьэ.

Үрүг илгэи үрүүлэгччи, эмис эгн дэлэгтэгччи бастын үлэгнэгтэр улахан бөлөхтөрүгэр нажараадалар тугтары-лынылар. Үөрүүлэх бэйһыла-майһыла бастынгар "Тыа хаһаайыстыбатын ветери-на" зыгы, Тыа хаһаайыстыбатын ми-нистерствотын үрүг көмүс зыгы, бочу-отунай грамотатын, улуус Муниадын уонна улуус бэйһылытын бочуотунай гра-мотатын, тыа хаһаайыстыбатын управ-лениетын бочуотунай грамотатын ылы-лар.

"Чурапчы" ТХПК директора, РФ

К.Ф. Окуненников нагараада тутгараар

Тыятын хангайыстыбатын үтүлэх үлэнтэ А. Т. Ногоондын бырааныны тыган эрдэлсэн туран кооператив олох тообут анал номинацияларгар тиксигбгтери заагталалта. "Бастыг үлэлэх нэбилжк баһылыга", "Бастыг үлэлэх баһынай хангайыстыба", "Бастыг үлэлэх саймыла", "Бастыг үлэлэх оторочной площадка", "Бастыг үлэлэх ары сыга", "Бастыг үлэлэх кооператив" дэгэ номинацины ылбыгтар харчынан бириэмийизин, сыналаах бөлүгисиг илэрээдалаңгылар.

Үөрүүдээ чааһы түмүктээһингэ концерт хөрдөрүлүнэ. "Чурапчы" ТХПК тэрийбит фуушетьтар аһаан, ир-хоро кэпсэтэн салгыы өссө үчүгэйдик үлэлииргэ сыал-сорук туруорунан тэҕэстятар.

Алексей СЛЕПЦОВ.

Санта кинигэ

"ДЬЫЛҢАМ КЭРЭ АРГЫСТАРА"

Евдосия Кашенкинаий нуруот эми-
тин, социальный педагог-эпиклог, лектор
быһылытынан билэбит. Кини олоҕо үтүс
күнүгээ холобур буолуон буолар. Ол кур-
дук, өр эрдэктитин бастың үөрөнөөччи,
олух оргуһар үһүстөр сыдыһыт бастың
общественниһи, ханга баһарар бастыңтан
бастың үтүө үлэһит киһи Ураты бучар-
даах, сыһаабат бөрүлөх журналист буол-
ар. "Лучший человек России", "Целитель
мира" заттарынан билиэтэммит нуруот эм-
чигэ. "Аан дойду чулуу дьонноро" энцикло-
педияга кэппи аата киирбитэ да ону
туһулуур. Үлэ-хамнаһа, бар дьонугар
огторбут үтүөтэ үрдүктүк сыһаланаң. Чу-
раһчы иһилиһэһи Бочуоттаах гражданиһа
буолбута, "Наши дорубуйатың туһары-
һа кылларбит үтүлэһириң миңи" кыһыл
көмүс мэтээлиһи наһарадалаһамыһа.

"Дьаһанньа кэрэ арыстара" кинигэ Елюция Митрофановна үбүлүүйдэх 65 сааһынан 120 ахсааһынан уопуттаах журналист, Саха Республикатын бөлүстүгүгүна Алексей Слатцов редактордаан, бөһүөк бөлүмүгүн "Сага-олук" РИХ ГҮ бөлүстүгүн таарыста. Бу кизгизни илгизин

сэдгэлэн бэлэнлэгт кинизмизмит библиотечный ситийн директoра Вера Платoнoвa мустубут дoнгo кинигэ ис тутулун гүһүмэхтэрин сийлвин библиотечнэрдэ Улуус баһылын социальный бoштурoс-тарга солбууаачмы Дария Пермякова авторы санз кинигэтиниз эрдэлээн туран кини элбэх кинигэхэ холбоор, улуус-спут биир кэрс кинигтэ буоларын бэлэтэжэ "Сага олох" РИХ редактор-директoра Афанасий Захаров; "Евдокия Мигрофановна журналистка эйгэтиэр сүрдэх хорсун-нук киирбита. Ол курдук, олоххо баар итгэхтэрин ийар суруйуулара, айыалтын харыстыыр, айыпалыын ал-

тайны, чөл олох, чэвэр-чэвдэг буулгууруунасан бичигтэйгээрээ элбэх загварчлыг сонгоогийн бичиглэл. Кинг үгүйсгээрийн дунд элбэх оюуныг, алгыг тиймхэн баримтын арчиглыг сүлдээр", - дүн эгт, СР үгүйсгээх бичиглэл Григорий Кузнецов автор тайлалт күүнхэн харахан хариуны кыйагын, олохго тардыгынлаарын бичигтэйгээр. Манна мустубут дүн бары Едөгжия Казенкина норуот бичиглэл эгчигийн бичигтэйгээр үгүйсгээх үлэни бичиглэл, кингдлагах дүнхно көмөлөөрүн, кингдлэгэ эрэл кыймын сагарын кэпсэгтэйгээр.

Түмүсө Евдокия Митрофановна ыалдыгыгарга кинизгитин, алтыс тыллаах от-
кыгдаларын түнэттэ. Дьорто күнүнү му-
зыкальнай оскуола учуутала С.С.Ходуло-
ва, Маиша Старикова, Г.Э.Кузьмин, Е.М.По-
пова олох ырыаан кыргыттылар.

Бидэхи Каленкина - Чутдаара "Дыуулам кэрэ аргыстара" киингэтэ аарааччы бийиребилин ылан, киингэр ки-ирбит сүбэтэ-амата элбэх киинизэ туһала-атын.

СИМБИОТИННӨРӨР

ДЬОКУУСКАЙ. СР Президиант Вячеслав Штыров сатинна 18 күнүсүр "ЭПЛ Даймонд" ювелирнай хамтанина сага заводун арылгыга сыргыта. Кыһыл лизингтон республика баһылыга уонна хамтанина ырабыллыанатын председатели Петр Федоров кырылгылар.

Малдылтар үлэ сыахтарын көрдүлэр, технологияны кытта билистип, коллективны кытта көрөстүлэр.

“ЭПЛ Даймонд” хампааниа бордүүжүүлэгчид анд догду бэрхшээлүүд бэллээ. Хампааниа алмааны кырылгылар, ювелирний оюуһукары оёгон талһар үр уунһа бэлм бордүүжүүлэгчид батһар селһеүх уюул талһа. Быйлыг кринһис сылытар республика правительствота хампааниагһа государственной өйбүдү өгөдү. Хампааниа республика вице-президһа буюлуохтаах”, - дийта Вячеслав Штыров.

Бырабыланын председатели, Ил Түзүм депутаты, экономический, инвестиционный уюнга промышленной политикага, предпринимательствуга уюну турмузуга сис комитет председатели Петр Федоров иштинизибитими, сизга производственной базаны үлүш киллери оңоргон таагарыш быланын сизге 660 кг кыдыл көмүскэ дистри улаатынарыктаах. Урут ювелирной производство быланы 212 мөл тийер буоллар, 2010 сыта ити көрдүрүлү 1,2 млрд солк түрүздөр былан баар, 2015 сыта - 10 млрд солк "Республика Президент уюнга правительствуга кризисни утары ылым-таат, дыбаллара хамжаанын оңорон таагар кырын хас да бүк улаатыналар кыагы биздир. Билигин кырылыр уюнга ювелирной производство барыктаахтык үлүшүр кыахтанылар", - дитэ кини.

Санга завод 800 км-м иээнхэх тэриггэ-
риггы ылар, 60 үлэтиггээх. Ый ахсыг
хампаанна 30-ча сага модель илелэр-
най олохуту олохон таһаарар.

Былхаарыг "ЭПМ Даймолд" 1994
сылга тэриллэбигэ. 15 сыл устата хамна-
анна дьоруус производствоттан саралан
республикада биллэр аймааһы кырыл-
дыр бодон хамнаалыада тибэ улаат-
та. Россияга уонна Россия тас өттүгэр
кууһунан уонна бириднэлээн атыллан
аһыллалар Израил, КНР уонна АХШ

курдук тас дөйдуларга бөрөктөбөнгөзмө-
тиса изок.

"ЭПД Даймонд" "Россия бастың экспорт-2007", "Россия сазың татымал-экспорт сыйдар экспорт-2008" уонна "Россия экономикатын лидер-2007" наградалардаах, чемпионна фирменнй бриллиантара "Умайар муус" ("Пылышай лед") аатынан Россия 100 бастың табаара ахсааныгар илбиртэ. Чемпионна итинн табыллы Россия куораттарыгар "Даймонд Хаус" "Саха бриллианттары дьыста" фирменнй салалтарадаах.

ДЬОКУУСКОЙ. Нэһилиэнньэ дьарыктаах буолууттар комитет чакчыларынан, сэттэны 18 күнүтэр республика үрдүнэн нэһилээ устата үлэтэ суох хаалбыт жэһи ахсаана 104 эбиэлэн, 13 тыһ 281 киһигэсэ тахыста.

Үлэнт ахсаанын сарбылар билаан баарын туһунан 32 улуустан 625 тэригтэ биллэрдэ. 8056 киһи үлэтэ суох хаалара сабадаланар.

Ордуқ элбэх үлэһит государтвеннай салалтыы уопша байыаһынай куотал суох буолуутун, туһалхаа байыы хостоонун, оноту оноругу, үлөөх, тутуу, транспорт, сибээс тэриитизиритер сарбыллыа.

Надизлэ ахсын ыһталлар мониторинг көрдөрөрүнэн, сэттисини 11 - 18 күнүгүгүр дьарыктаах буһуу сулууһталарыгар 732 киһи үлэтэ суох хайбытта быһаарыллыһа, ол эбэтэр бу миннээри надизлэтэбэр 10 % элбэх. Ордуу албах үлэлэни Пүрбэ, Перюнгри, Кэбэйи, Мирнэй, Уус-Алдан оройуоннарыгар уонна Дьукүскай күрүккэ сарбыллыһа.

Үлгээ суух уугайс ахсаана 4 425 кишинээ тийдэ, онгон 1 323 үлэ булла. Сааһаангэи пөстөс саргыһаһыгбг дьон 13% аниана. Дьарыстаах буюуу сулууспааһаангэи учуоттарыаһаангэи турбуу 2 297 киһиттэи 487 үлэ булла, 219 үрхөсө ыһтыһыһаангэи, бодьодуи иһингэи пөстөс 36 киһи тарыста. Толоруа суух үлэ күнүстэ сыһыдэ киһи ахсаана 8 415 тигиһэ.

Ол үргүүлэн 1459 үлэ микстэтэ баар, ол нийгмт 967 быстах кэмизэх үлэ. Үлэнт ийвэгт Мэгэ-Хагалаг, Нерюг-ри, Азана, Нурба, Сунтаар улуустара уюуна Дьокуюнай куорет наадькылар. Висагил ахсааха заастыг надылгээр 2 % көдүрзэн, 5496 тэгнэстэ, онтон быстах кэмизэх үлэтэ - 2289 дин ийгитиэрэллэр СР дарьлстаах буолуута комите-таагаар баар.

инфекционист-бактериолог.

СР Роспотребнадзор федеральный
судууспатын Таягта
оройуонун Чурапчытаахы
бэрэстэбингэтибэттэн юрима

Хаймат бичээк багшиллын графика: 16 ч 00 м. Бичээк багшиллын: 16 ч 00 м. "Сага олох" редакционной-издательской холбооноо 23.11.2009 с. офсет ба бичээтэннээ
Алхуурын: 678670. Чуулалын сэл, Көрн Маркис уул, 26 "а". Индекс: 54907. Хаймат нэвдэлдэг үст: олгуурруннууко, нэллнлрэг: ууни субуотада тахсар.